

**ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ПОЗИЦІЙ
ЮРІЯ БОЙКО-БЛОХИНА**

У даній статті автор відображає важливий, з погляду формування світогляду, період життя Ю. Бойко-Блохина, аналізує особливості відповідного середовища, в якому формувалися позиції майбутнього професора; відмічає важливу роль у формуванні та утвердженні громадянської позиції місця народження, родинного кола, років навчання, першого громадсько-політичного та професійного досвіду. Враховує роль окремих постатей та організацій краю, існування та діяльність яких зіграли важливу роль в етапах становлення суспільно-політичних поглядів Юрія Бойко-Блохина.

Ключові слова: Юрій Бойко-Блохин, формування світогляду, суспільно-політичні погляди, Миколаїв.

Здобуття Україною незалежності та її розвиток як суверенної держави зумовили необхідність наукового переосмислення ідеологічних засад та практичної спрямованості українського інакомислення 50–80-х рр. ХХ ст. У наш час комерційної цивілізації та загально-моральної кризи особливо актуально звертати погляди до особистостей, які в найтяжчі хвилини життя не втратили присутності духу, зберегли завзяття і плідно працювали для майбутнього нашої Батьківщини. Висвітлення діяльності Юрія Бойко-Блохина, як відомого українського та німецького науковця, публіциста, літературознавця, ректора Українського Вільного Університету, професора Людвіг-Максимілянського університету є одним із прикладів самовідданого служіння своїй Батьківщині.

На сьогоднішній день життєвий шлях та наукова діяльність Ю. Бойко-Блохина як в Україні, так і в Німеччині залишається в колі малодосліджених проблем. Метою статті є висвітлення найважливішого «миколаївського періоду» життя професора, еволюції його суспільно-політичних поглядів.

Певні фрагменти відомостей про цей період у житті Юрія Гавриловича подають такі дослідники як Кремінь Т.Д. [5], Міронова І.С. [9], Ситченко А.І. [5], Шитюк М.М. [14], Квітковський Д.В. [4]. Основним дослідником діяльності професора стала його друга дружина Дарина Тетерина-Блохин. Вона являється автором ряду монографій «Життя та творчість Юрія Бойко-Блохина: (До 70-річчя діяльності)», «Короткі штрихи історії ОУН та політичної діяльності Юрія Бойко-Блохина (до 70-ти річчя ОУН та 90-річчя з дня народження Ю. Бойко-Блохина)», «Діяльність Юрія Бойко-Блохина в німецькому світі (До 100-річчя від Дня народження професора)», «Об'єднання українських письменників «Слово» на еміграції в Європі», «Діяльність Ю. Бойко-Блохина на тлі подій в ОУН (1960–1993 рр.)».

Юрій Бойко-Блохин народився у м. Миколаїв, перше помешкання родини було в межах дореволюційного приміського поселення Темвод, пізніше родина переїхала на вулицю Велику Морську. Батьки майбутнього професора пам'ятали, що вони вихідці з козацького роду, тому й виховували дітей на поезії Т. Шевченка, читали П. Куліша, М. Грушевського, на чільному місці були видання Б. Грінченка, «Історія України» М. Аркаса, оповідання А. Кащенко – все те, що мало формувати з дитинства національну свідомість майбутнього дослідника. Згодом Юрій Гаврилович захопився історичними працями М. Костомарова, М. Грушевського, літописами Величка й Самовидця [11].

Родина Блохиних мала винятково багату, як для робітників, бібліотеку, у сімейному фонді були книжки відомих українських класиків, твори Грінченка, «Кобзар» у двох виданнях, «Чорна Рада» Куліша, «Історія України» Аркаса.

Велику роль у формуванні світогляду майбутнього професора зіграло спілкування з М. Хвильовим та його однодумцями, а також козацького походження мама, яка за словами самого Бойка-Блохина «мала тонкі риси обличчя, очі з вогником, була стрункою і делікатною, мов порцелянова фігурка», і батькове середовище, який не тільки важко працював у ливарному цеху на заводі, але і самотужки здобував освіту [4].

Значний вплив на формування світогляду майбутнього науковця мало товариство «Просвіта». Ю.Г. Бойко-Блохин пригадував, що його батько кілька разів ходив у гості до видатного просвітника колядувати, де він навчився народних пісень, дечого з музично-пісенних творів М. Лисенка, К. Стеценка. Незважаючи на перешкоди з боку влади, товариство зажило популярності на території губернії. У складі «Просвіти» діяли чотири відділи: літературно-науковий, артистично-музичний, книгарно-книгозбірний та господарський [1].

Батько вченого, вступивши до «Просвіти» у вересні 1907 р., брав участь у роботі кількох секцій, ініціював обговорення опер «Запорожця за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, комедій «Шельменко-Денщик» Г. Квітки-Основ'яненка, «Сто тисяч», «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого. Варто зазначити, що Г.М. Блохин був одним із найактивніших членів цього товариства, кого, як і решту 32-х просвітян, було удостоєно срібного жетону – виробу малої форми, виготовленого в Миколаєві зі збереженням національних традицій. Він являв собою невеличкий овал (30 мм на 24 мм), на якому було зображено вушко та кільце для кріплення, а зверху – кобза. Також на ній прописними буквами були вигравірувані Шевченкові слова із вірша «І мертвим, і живим, і ненарожденним...»: «Свого не цурайтесь» [7].

Є підстави вважати, що саме М.М. Аркас ініціював створення цієї історичної мініатюри, а виготовлювачем був підприємець і просвітянин А. Вільчепольський. Підтвердження членства батька вченого наявне і в «Справозведенні Українського товариства «Просвіта» у Миколаєві на січень 1909 р.», де вказано 82 прізвиська дійсних членів, серед яких М.М. Аркас, його дружина О.І. Аркас, а також Г.М. Блоха.

Серед, за висловом професора, «рафінованих інтелігентів», які також стояли біля джерел товариства «Просвіта», розташованого по вул. Таврійській – вул. Соборній, згодом – по вул. Малій Морській, 11, був і другий директор історичного музею Ф.Т. Камінський (1888–1978 рр.) – один із перших кобзарів краю, який разом із «Просвітою» давав концерти в Миколаєві, Катеринославі, Одесі, Москві. Пізніше він, закінчивши Миколаївське реальне училище, Санкт-Петербурзьку військову школу та археологічний інститут, працював в Ермітажі, досліджував пам'ятки античних міст-держав Північного Причорномор'я. Після багатьох років співпраці з Д.І. Яворницьким, вивчав на території північно-східних повітів матеріали з українського кобзарства, перебував в археологічних експедиціях, обирався дійсним членом ВУАК. Є припущення, що Ю.Г. Бойко-Блохин разом із батьком були одними з 56-ти «друзів музею», «відзначених у селах Миколаївської округи», про яких згадано у звіті музею за квітень-червень 1927 р. [5].

У середині 1920-х рр. основу товариства «Просвіта», яке намагалася використовувати влада, склали голова Ради українських об'єднаних організацій, боротьбист, викладач Інституту народної освіти М.Д. Лагута, член партії есерів Ф.А. Ілляшенко, син священника П.К. Гроза, член колегії упродому Ф.Р. Скрипченко та ін. Згодом вони були притягнуті до кримінальної відповідальності як члени «Української націоналістичної організації в м. Миколаєві». Окрім цього звинувачення, їм дорікали за знайомство з О. Вишнею, Г. Епіком, В. Коряком, М. Хвильовим [6].

Один із перших членів «Просвіти» І.І. Жмак на допиті в місцевому НКВС у жовтні 1937 р. зізнався, що працював із М.М. Аркасом, а в період, коли в Миколаєві після громадянської війни організували автокефальну церкву, «брав участь у діяльності осередку «СВУ» під керівництвом священника» [12]. Г.М. Блохин був знайомим із В.О. Бідновим – українським вченим, істориком, богословом, архівознавцем, краєзнавцем, бібліографом,

педагогом, професором, який два з половиною роки жив у Миколаєві (1896–1898 рр.), де вчителював у церковнопарафіяльній початковій школі при Адміралтейському соборі, у п'яти земських школах, одночасно, на добровільних засадах, і в недільній школі для дорослих м. Миколаєва.

Батькові знайомства не залишилися безслідними в біографії Юрія Гавриловича, оскільки «на другий рік революції» він уже знав, що таке «свідомий українець» і вже подитячому починав розуміти, що з козацького минулого виросте українське сучасне. Як сам пригадував, його «усвідомили» прихильник Центральної Ради, українець-священик і похмурий рішучий гетьманець – обидва сусіди. Стосовно першого, ним, очевидно, виявився один із лідерів Миколаївської громади УАПЦ – настоятель собору, де з 30 січня 1921 р. діяла автокефальна православна парафія, яка упродовж трьох років здобула авторитет з-понад трьох тисяч віруючих. Незважаючи на це, 10 листопада 1923 р. Миколаївська окрмліція храм закрила, коштовності вилучила. Водночас розпочинався наступ з боку Російської єдинодержавної церкви, інших організацій під гаслом «Живої Церкви», які, прагнучи утримати архіпастирський абсолютизм, закидали УАПЦ «провокаційними та ганебними наклепами, називаючи українців: петлюрівцями, виродками татарства й слов'янства і таке ін.» [13].

У цей період родина Блохиних змінила помешкання, віднині вони проживали на останньому поверсі триповерхового націоналізованого будинку по вул. Великій Морській, 42, який до революції належав міському архітекторові В. Андрієвському. У спогадах Ю.Г. Бойко-Блохин пише, що «зовсім недалеко від мешкання, де жила наша родина, у приміщенні колишньої гімназії, розмістилася дитяча комуна, сироти тих батьків-селян, які повмирали голодною смертю 1921 року». Цим, розташованим неподалік закладом, була колишня Перша Маріїнська жіноча гімназія (1863 р.), що знаходилася за квартал від їхнього будинку за адресою: вул. Нікольська, 34. Нині вона зветься Першою українською гімназією імені М.М. Аркаса. Після нетривалого навчання в ній до 1920 р. Ю.Г. Бойко-Блохин навчався в семирічній російськомовній «єдиній трудовій школі» № 10 по вул. Спаській, 80.

Важливу роль у громадянському зростанні майбутнього науковця відіграла самоосвіта, любов до читання, яке стало можливим завдяки фондам збереженої бібліотеки «Просвіти», де на той час, як він згадував, зберігалось не менше трьох тисяч книжок. Згадуючи про Аркасове дітище, в «Історичній довідці про Миколаївську спілку «Просвіта» для справи про реабілітацію репресованих членів так званої «Української націоналістичної організації» 1936–1938 років» зазначено, що «в період Великої Жовтневої соціалістичної революції та громадянської війни «Просвіта» підтримувала Центральну Раду, до неї входили члени Української РСДРП та українські есери [5].

«Просвіта» продовжувала свою історичну діяльність до середини 1920-х рр., залишаючись «організацією, не пов'язаною з політикою, але діяльність носила буржуазно-націоналістичний характер». Серед улюблених фоліантів із книгозбірні товариства – історія В. Антоновича, М. Грушевського, Д. Дорошенка, М. Костомарова, які «підносили до висот людського духу». Власне, вони і послужили до написання М. Аркасом власної «Історії України», яку він поширював серед однолітків з різних російськомовних шкіл міста.

Серед інших книжок, які могли бути в користуванні Ю.Г. Бойко-Блохина, книги з бібліотеки просвітянина Х.М. Гудзь-Засульського, які, до речі, вже у 1937 р. вважалася націоналістичними, контрреволюційними – нариси з історії української літератури В. Коржа, С. Єфремова, М. Коряка, М. Хвильового, П. Шамрая, І. Курила, український правопис М. Грунського, Є. Тимченка, окремі твори М. Куліша, О. Слісаренка, М. Хвильового, Г. Епіка, В. Сосюри, літературні журнали, зокрема, «Молодняк» [10].

Навчаючись у професійно-технічній школі (1925–1927 рр.), колишньому Олександрівському реальному училищі, що по вул. Нікольській, 25, де свого часу навчався лідер Південноруського робітничого союзу Л.Д. Троцький, Ю.Г. Бойко-Блохин,

маючи за мету «організувати шкільну молодь для студій української культури», об'єднав ровесників у «Гарт юнаків», де, за принципом організації «Просвіти», діяло кілька секцій, які «пропагували український дух, дух боротьби за визволення»: історичну, літературну, театральну, співочу. Як пригадував професор: «...з цим пляном я з'явився до директора дитячої комуни, який захопився моїми намірами і зв'язав мене з гуртом викладачів українознавства при Професійній Спільноті Робітників Освіти. Я не розумів ще, що країна входила в стадію повного, завершеного тоталітаризму, за якого не може бути ні індивідуальної думки, ні індивідуального громадського почину, тим більше з українським змістом» [4].

У зв'язку з тим, що в Харкові вже діяла письменницька організація «Гарт», старші порекомендували утворити в Миколаєві філію, тож після зборів українознавців утворено «Гарт юнаків». Спочатку ним було видано стіннівку про українську культуру, «про завдання пролетарської молоді в епоху ленінізму», яку, переписавши в кількох примірниках, розклеїв у десяти російськомовних школах міста. Невдовзі після установчих зборів, куди «зійшлася дуже велика кількість учнів і учениць» віком від 14 до 18 років, Юрій Гаврилович прочитав вступну доповідь про організацію. Відтоді почалося інтенсивне культурне життя. Зокрема, вчителька Раєвська «фахово повела хорові вправи», в драматичній секції спочатку я сам був за режисера» [13]. Пригадують, що шкільне об'єднання згодом об'єднало близько ста однолітків з різних навчальних закладів.

Із надзвичайним тріумфом «гартівці» зустрічали в Миколаєві В. Сосюру, який прибув сюди із В. Елланом-Блакитним на запрошення уродженця степового Нового Буга С. Крижанівського (1911–2002) – майбутнього поета, критика, громадського діяча, який тоді очолював осередок «Молодняка». Столичний поет, який «виглядав юнаком, носив галіфе, придивлявся до кожної дівчини і мав серед дівчат великий успіх», якого схвально зустріли в театрі імені М. Скрипника, робітниками суднобудівного заводу, яким читав нову поему «Тарас Трясило» (1925 р), читаний ним історичний роман у віршах захопив молодь, хоча в літературі сприймався досить неоднозначно. Зокрема, М. Доленго, М. Зеров, В. Гришко, О. Білецький його підтримували, а радянські критики, нагадуючи авторові про його службу в лавах війська УНР, чіпляли на цей твір різні провокаційні налічки. Іншим доводом того, що ця зустріч відбулася в цей період, є книга С. Крижанівського «Спогад і сповідь з ХХ століття», який з 1928 р. навчався в Миколаївському ІНО, а з 1929-го, за сприяння харківських «молодняківців», переїхав до Харківського ІНО. За припущеннями, країни ще довго підтримували стосунки.

Історична секція у «Гарті юнаків» була однією з найсильніших. Очолювана фахівцем з історії України з Миколаївського ІНО П. Циганом, який вважав, що В. Ленін недооцінив український народний потенціал, а також викривав російський шовінізм, майстерно демонстрував слухачам «трагіку українського життя». Під його впливом Ю.Г. Бойко-Блохин брався до інсценізацій «Суд над Богданом Хмельницьким», «Суд над гетьманом І. Мазепою» [5]. Історичні особи і свідки з'являлися на сцені, вживаючи потрібні архаїзми, та щоб була повна ілюзія, що вони прийшли на суд із виру всіх тих історичних подій, які мали бути висвітлені в тих виступах. Методичною базою для висвітлення подій Хмельниччини був другий випуск історії України М. Яворського, збірка його документів «Україна в епоху капіталізму», праці М. Костомарова, а також, за словами Бойко-Блохина, «грунтовний Грушевський».

Із 1927 р. Юрій Гаврилович навчався в Миколаївському ІНО, де за перший рік навчання склав екстерном іспити за два курси. У цьому його підтримав український філолог та історик, просвітянин і викладач М. Лагута, який очолював в інституті комісію з українізації, керував науковим товариством. З ним майбутній професор підтримував добрі стосунки, бував удома, користувався бібліотекою. Водночас продовжував вивчати книжки «Просвіти», де «насолоджувався читаннями «Киевской старины», козацькими літописами, книгою Я. Мамонтова «На театральних роздоріжжях» [13].

Перша стаття вченого була написана в Миколаєві, а опублікована в журналі «Нове мистецтво» за 1927 р. Очевидно, найпершим її читав М. Лагута, який був першим історіографом Миколаєва радянського періоду. Він запровадив у вузі читання курсу краєзнавства, в січні 1926 р. разом із колегами підготував і провів першу обласну краєзнавчу конференцію.

Саме в Миколаєві учений звернувся до шевченкознавчих студій, продовживши їх згодом на фаховому рівні. Одна з таких публікацій видана в Миколаєві в період окупації: тоді в першогорудневого числі газети «Українська думка» за 1943 р., що видавалася в окупованому Миколаєві, опубліковано частину розвідки «Шевченко, визволений від большевицької фальсифікації», а вже з грудня – її продовження [41, с. 80]. Зокрема, вчений, підписавшись «Ю. Бойком», писав наступне: «Завдяки дружній допомозі німецького народу Україна визволилась від большевицько-жидівсько-московської окупації. В нових умовах наші літературознавці матимуть змогу продовжити наукове вивчення літературного доробку великого генія світової літератури Шевченка» [3].

У 1923 р. з ініціативи Миколи Дмитровича та директора Миколаївського краєзнавчого музею Феодосія Камінського в Миколаєві було засновано Наукове товариство імені Миколи Аркаса при ВУАН, затверджене 27 лютого 1923 р. ВУАН, у якому Лагута посів місце секретаря. У середині 1920-х рр. до Товариства входило 12 дійсних членів та 15 співробітників. Можливо, він і допоміг студентові увійти до письменницького кола та вирушити наприкінці 1927 р. до Харкова задля знайомства із Лесем Курбасом. До речі, внаслідок відмови надати відрядження, Юрій Гаврилович поїхав до столиці самотужки, згодом написавши ювілейну статтю в згаданому виданні про «Молодий театр» та роль режисера у становленні національної драматургії. Під час навчання в Миколаєві Ю. Бойко-Блохин був знайомий із майбутніми «ворогами народу»: ректором ІНО, відомим краєзнавцем, ініціатором створення музею революції в приміщенні колишнього Адміралтейського собору В. Фідровським, краєзнавцем та природоохоронцем О. Янатою, відомим письменником, членом Миколаївського губвиконкому М. Кулішем [14].

Таким чином, слід стверджувати, що «миколаївський період» у творчості та діяльності Юрія Гавриловича Бойко-Блохина є одним із найпродуктивніших, який допоміг сформуватися йому не тільки громадянином, але і вченим, шевченкознавцем, театрознавцем, просвітником, громадським і політичним діячем. Зважаючи на мізерну інформацію про борців проти колоніальної залежності України, подібна проблематика вимагає подальших наукових студій з використанням не тільки матеріалів з українських архівних установ, але і його власної колекції документів, які повинні дати відповіді на хвилюючі питання новітньої української історії.

«Справді час уже зібрати все, що він залишив нащадкам на письмі, видати грамотно та з академічними коментарями» – ці слова були адресовані Юрієм Гавриловичем дослідникам спадщини Олега Ольжича, але актуальними є й для його доробку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Державний архів Миколаївської області, ф. 206, оп. 1, спр. 17. Документи за 1910–1911 роки (звіт про діяльність та склад за товариства за 1910 р., реєстр осіб, запропонованих загальним зібранням для балотування у члени ради та ревізійну комісію, звіт книгозбірні товариства за 1911 р, а також протоколи зібрання ради товариства «Просвіта» за 1911 рік), 36 арк.
2. Державний архів Миколаївської області, ф. 468, оп. 1, спр. 1. Матеріали про обрання керівництва та членів товариства «Просвіта», 330 арк.
3. Блохин Юрій (літ. псевдонім Юрій Бойко; 25.03.1909, м. Миколаїв – 17.05. 2002, м. Мюнхен) – критик та історик літератури, громадський та культурний діяч, публіцист, педагог / [авт. тексту О.В. Лагутенко]. – К.: Українські письменники діаспори, 2006. – Ч. 1. – С. 21–25.
4. Квітковський Д.В. Юрій Бойко: «Вибране» (Т. 1 – Мюнхен, 1971): Огляд вид. / Денис Васильович Квітковський / Мої міркування: Збірник публіцистичних творів, 1970–1977 рр. / [Під ред. В. Вериги]. – К.: Лебідь, 1998. – С. 148–162.

5. Кремінь Т.Д. Гарт Юрія Бойка-Блохіна: «миколаївський період» / Тарас Дмитрович Кремінь // Наукові записки з української історії: збірник наукових статей. – Вип. 30. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 46–52.
6. Кульчицька О.В. Громадська діяльність «Просвіт» півдня України на початку ХХ ст. // Наукові записки. – Т. 21. Історичні науки. – К: Вид-во КМ Академія, 2003. – С. 25–26.
7. Марцінковський І.Б. Маловідомий жетон Аркасівської «Просвіти» / Ігор Богданович Марцінковський // Краєзнавчий альманах. – 2009. – № 1. – С. 53–54.
8. Миколаївський державний університет ім. В.О. Сухомлинського: віхи історії (1913–2008 р.) / [Укл.: В.Д. Будак, Л.В. Старовойт, О.М. Хаєцький, С.В. Підпригора]. – Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2009. – 184 с.
9. Міронова І.С. Життєвий та творчий шлях Юрія Бойко-Блохіна / Ірина Сергіївна Міронова // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження: V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2004. – С. 323–325.
10. Нитченко Д. Творчість видатного літературознавця, професора, доктора Ю. Бойка / Дмитро Нитченко // Визвольний Шлях. – 1983. – Кн. 10. – С. 1254–1263.
11. Ситченко А.І. Про крайнина – науковця та політика / Анатолій Іванович Ситченко // Наукові записки з української історії: збірник наукових статей. – Вип. 30. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 40–47.
12. Соболев П.І. Нариси історії Миколаївщини ХХ століття / Петро Іванович Соболев. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 156 с.
13. Тетерина-Блохін Д. Вибрані твори в шести томах. – Том IV: Філософія, історія, літературознавство / Дарина Тетерина-Блохін. – Мюнхен; Київ: Поліграфічний центр «Фоліант», 2004. – 420 с.
14. Шитюк М.М. Бойко-Блохін Юрій Гаврилович / Микола Миколайович Шитюк, Євген Григорович Горбуров, Кирило Євгенович Горбуров // Слава і гордість Миколаївщини. 75-річчю утворення Миколаївської області присвячується. – Миколаїв: Видавець П.М. Шамрай, 2012. – С. 46–53.

REFERENCES

1. Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti, m. Mykolayiv F. 206. Ukrayins'ke tovarystvo «Prosvita» Op. 1. Spr. 17. Dokumenty za 1910–1911 roky (zvit pro diyal'nist' ta sklad za tovarystva za 1910 r., reyestr osib, zaproponovanykh zahal'nym zibrannym dlya balotuvannya u chleny rady ta reviziyu komisiyu, zvit knyhozborni tovarystva za 1911 r, a takozh protokoly zibrannya rady tovarystva «Prosvita» za 1911 rik), 36 ark.
2. Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti, m. Mykolayiv F. 468. Arkas Mykola Mykolayovych – ukrayins'kyu kompozytor, holova tovarystva «Prosvita» Op. 1. Spr. 1. Materialy pro obrannya kerivnytstva ta chleniv tovarystva «Prosvita», 330 ark.
3. Blokhin Yuriy (lit. psevdonim Yuriy Boyko; 25.03.1909, m. Mykolayiv – 17.05.2002, m. Myunkhen) – krytyk ta istoryk literatury, hromads'kyu ta kul'turnyy diyach, publitsyst, pedahoh / [avt. tekstu O.V. Lahutenko]. – K.: Ukrayins'ki pys'mennyky diaspory, 2006. – Ch. 1. – S. 21–25.
4. Kvitkovs'kyu D.V. Yuriy Boyko: «Vybrane» (T. 1 – Myunkhen, 1971): Ohlyad vyd. / Denys Vasyl'ovych Kvitkovs'kyu. Moyi mirkuvannya: Zbirnyk publitsystychnykh tvoriv, 1970–1977 rr. / [Pid red. V. Veryhy]. – K.: Lebid', 1998. – S. 148–162.
5. Kremin' T.D. Gart Yuriya Boyka-Blokhyna: «mykolayivs'kyu period» / Taras Dmytrovych Kremin' // Naukovi zapysky z ukrayins'koyi istoriyi: zbirnyk naukovykh statey. – Vyp. 30. – Pereyaslav-Khmel'nyts'kyu, 2012. – S. 46–52.
6. Kul'chyts'ka O.V. Hromads'ka diyal'nist' «Prosvit» pivdnyia Ukrayiny na pochatku KhKh st. // Naukovi zapysky. – T. 21. Istorychni nauky. – K: Vyd-vo KM Akademiya, 2003. – S. 25–26.
7. Martsynkovs'kyu I.B. Malovidomyy zheton Arkasivs'koyi «Prosvity» / Ihor Bohdanovych Martsynkovs'kyu // Krayeznavchyy al'manakh. – 2009. – # 1. – S. 53–54.
8. Mykolayivs'kyu derzhavnyy universytet im. V.O. Sukhomlyns'koho: vikhy istoriyi (1913–2008 r.) / [Ukl.: V.D. Budak, L.V. Starovoyt, O.M. Khayets'kyu, S.V. Pidopryhora]. – Mykolayiv: TOV «Firma «Ilion», 2009. – 184 s.
9. Mironova I.S. Zhyttyevyy ta tvorchyy shlyakh Yuriya Boyko-Blokhina / Iryna Serhiyivna Mironova // Istoryia. Etnohrafiya. Kul'tura. Novi doslidzhennya: V Mykolayivs'ka oblasna krayeznavcha konferentsiya. – Mykolayiv, 2004. – S. 323–325.
10. Nytchenko D. Tvorchist' vydatnoho literaturoznavtsya, profesora, doktora Yu. Boyka / Dmytro Nytchenko // Vyzvol'nyy Shlyakh. – 1983. – Kn. 10. – S. 1254–1263.
11. Sytchenko A.I. Pro krayanyna – naukovtsya ta polityka / Anatoliy Ivanovych Sytchenko // Naukovi zapysky z ukrayins'koyi istoriyi: zbirnyk naukovykh statey. – Vyp. 30. – Pereyaslav-Khmel'nyts'kyu, 2012. – S. 40–47.
12. Sobol' P.I. Narisy istoriyi Mykolayivshchyny XX stolittya / Petro Ivanovych Sobol'. – Mykolayiv: MDHU im. Petra Mohyly, 2005. – 156 s.
13. Teteryna-Blokhin D. Vybrani tvory v shesty tomakh. – Tom IV: Filosofiya, istoriya, literaturoznavstvo / Daryna Teteryna-Blokhin. – Myunkhen; Kyiv: Polihrafichnyy tsentr «Foliant», 2004. – 420 s.

14. Shytyuk M.M. Boyko-Blokhin Yuriy Havrylovych / Mykola Mykolayovych Shytyuk, Yevhen Hryhorovych Horburov, Kyrylo Yevhenovych Horburov // Slava i hordist' Mykolayivshchyny. 75-richchyu utvorennya Mykolayivs'koyi oblasti prysvyachuyet'sya.– Mykolayiv: Vydavets' P.M. Shamray, 2012. – S. 46–53.

Карпюк Я. Формирование мировоззренческих позиций Юрия Бойко-Блохина.

В данной статье автор отражает важный, с точки зрения формирования мировоззрения, период жизни Ю.Бойко-Блохина, анализирует особенности соответствующей среды, в которой формировались позиции будущего профессора; отмечает важную роль в формировании и утверждении гражданской позиции места рождения, семейного круга, периода обучения, общественно-политического и профессионального опыта. Учитывает роль отдельных личностей и организаций края, существование и деятельность которых сыграли важную роль в этапах становления общественно-политических взглядов Юрия Бойко-Блохина.

Ключевые слова: Юрий Бойко-Блохин, формирование мировоззрения, общественно-политические взгляды, Николаев.

Karpiuk Ya. Formation worldview Yuriy Boyko-Blokhyn.

In this article the author reflects important in terms of the formation of ideology amount of time analyzing the features of the environment-which formed the future position of professor. Recognizes the important role in shaping and establishing civic place of birth, family circle, years of education, the first socio-political and professional experience. Recognizes the role of individual figures and organizations in the region, the existence and activity of which played an important role in the stages of socio-political views Yuriy Boyko-Blokhyn.

Keywords: Yuriy Boyko-Blokhin, formation of ideology, social and political views, Nikolaev.

Одержано 28.01.2016

УДК 81'373.21:94(47+57) «192/193»

**Оксана Тарапон
(Переяслав-Хмельницький)**

**РАДЯНСЬКІ ТОПОНІМИ 1920–1930-х рр.: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ
ТА ІДЕОЛОГІЧНО-ЦІННІСНЕ СПРЯМУВАННЯ**

У статті висвітлено процес становлення радянської топонімії протягом 1920–1930-х рр., особливості формування нових назв населених пунктів та різних державних господарських і культурно-освітніх установ. Показано ідеологічне та політичне наповнення радянських топонімів, які мали формувати відповідні цінності в суспільній свідомості, популяризувати більшовицьку систему.

Масово змінюючи старі топоніми, більшовики прагнули розірвати з минулим, знищити історичну пам'ять, посилити процеси русифікації та уніфікації, сформувати власну систему символів. Тому перейменуванню підлягали релігійні, старі козацькі та інші історичні назви. Радянські топоніми стали одним із видів пропаганди, вони відображали революційні і класові ідеали. Особливо поширеними були іменні назви на честь героїв і радянських командирів, основоположників міжнародного революційного руху. А з 1930-х рр. масового характеру набули перейменування на честь вождів радянської держави. В умовах репресій і деформації суспільних цінностей, топонімічні назви набули сакрального характеру і теж потрапляли під переслідування.

Ключові слова: радянські топоніми, населені пункти, радянські символи, ідеологічні цінності.

Вивченням географічних назв, їх походженням, змістовим наповненням займається топоніміка. Більшість дослідників сходяться на тому, що назви населених пунктів – це один із головних проявів національної самосвідомості, самоідентифікації, невід'ємна